

Соколёнок

3/2020

май – июнь

Пазы

КЪЮБ ВАЗЛИК САБАН ВИЦИДАРИЗ АДАБГЪУРАЙИ ДАГЪУСТАН РЕСПУБЛИКАЙИН ЖУРНАЛ

ГЪАЛИБВАЛИН ЙИГЪ 75 ЙИС

ПОЭТАР - ФРОНТОВИКАР

ЖЕНГНАН

БАГЪАУДИН

МИТАРОВ

ДУСТАРИЗ

Лигай учву, аьзиз дустар,
Узу дявдин бойнаъ гьаІруш.
Лиг уву, йиз аьзиз вуй яр,
Дустар фици гьалиб шулуш.

Намус, азадвал бадали
Уьру пайдгьикк дийигьурхья.
Зегьметчи абйир бадали
Ихь жанар фида апІурхья.

Ухьу шагьрар, гьулариян
Ватан уьбхюз гьафидари,
ГучІ адарди гьич сабдихьян,
Уьбхюрухья Ватан багьри.

Лётчикарна гьам танкистар,
Гьалибвалин сьаьт хьубкьна.
Пехотинцйир ва морякар!
Гитлер ургру гуарар дуфна.

Лап люкьярси завариин,
Гьюлиъ балургьси лицурхья.
Ухьу дерйир дагьлариин
Рукьян гимдиъди тІиркІурхья.

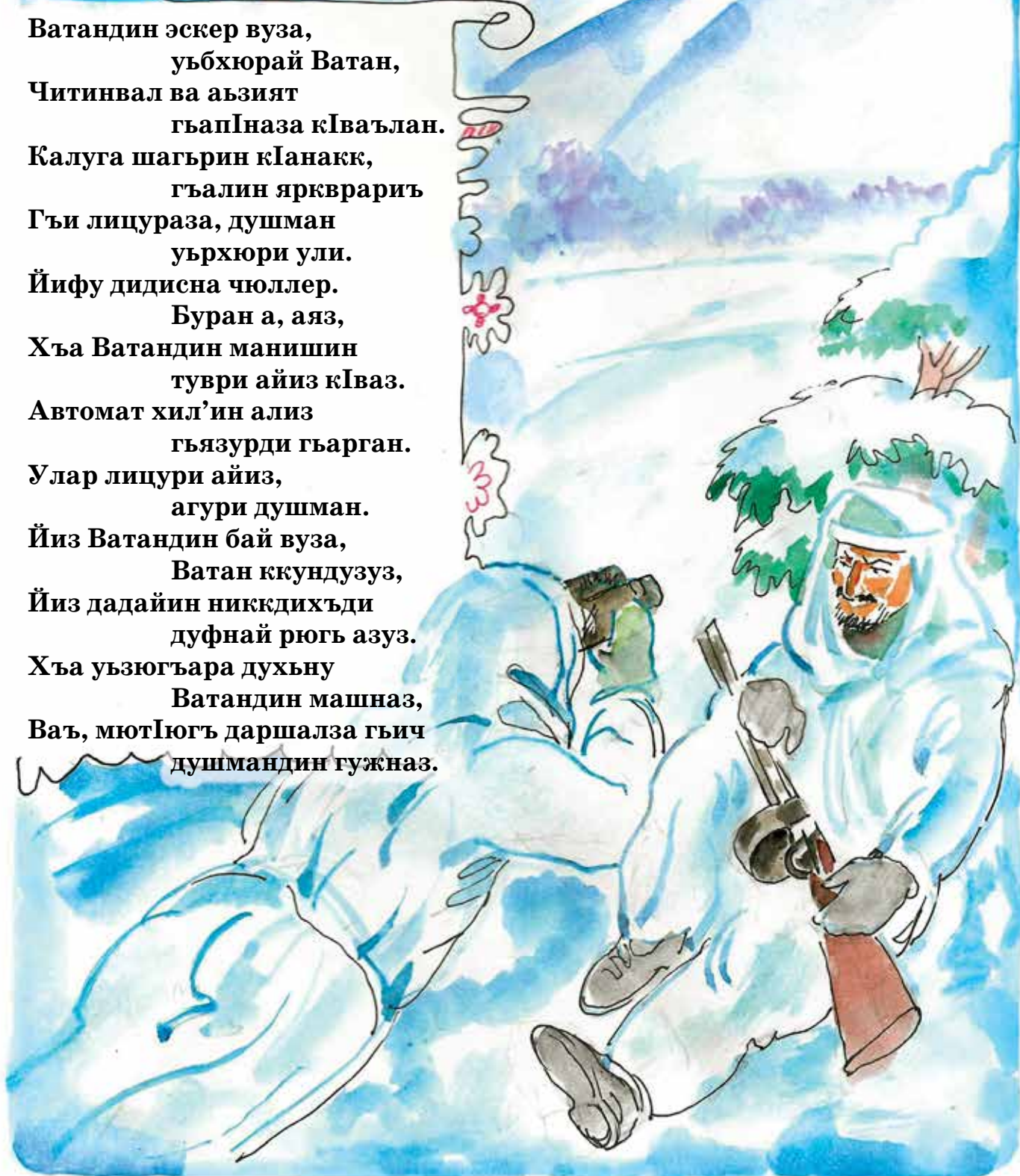
Гьарай апІин уву гьизгьин,
Душмнарин юкІвар тІуркІруси.
Гьягьюрухья улихь якьин,
Вари юлдашар шад шлуси.

Узу кІурза йиз кІван гафар,
Эй, йиз арха, ккуни дустар!
Гьаври духьну гьи варидар,
Багьри Ватан гьархну ккундар.

Иборъвилм Шомъмарданов
ВАТАНДИН
ЭСКЕР ВУЗА

Ватандин эскер вуза,
уьбхюрай Ватан,
Читинвал ва аьзият
гьацназа кIваълан.
Калуга шагьрин кIанакк,
гьалин яркврариъ
Гъи лицураза, душман
уьрхюри ули.
Йифу дидисна чюллер.
Буран а, аяз,
Хъа Ватандин манишин
туври айиз кIваз.
Автомат хил'ин ализ
гъязурди гьарган.
Улар лицури айиз,
агури душман.
Йиз Ватандин бай вуза,
Ватан ккундузуз,
Йиз дадаин никкдихъди
дуфнай рюгъ азуз.
Хъа уьзюгъара духъну
Ватандин машназ,
Ваъ, мютЮгъ даршалза гьич
душмандин гужназ.

Мамвасф Шамсолов

ФРОНТАЛИЗ

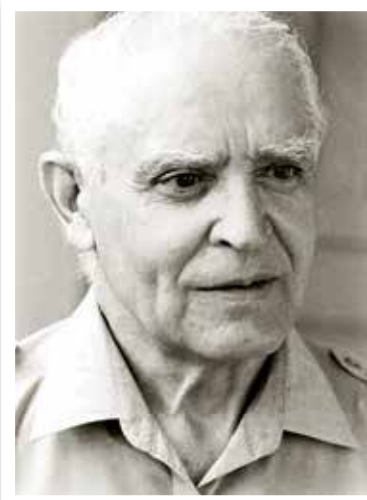
Гъярхъа, дустар, игитвалин майдандиз,
Ихъ багъа вуй багъри Ватан бадали.
Лап гаф тувну къаби абйир-бабариз,
Терг аплурхъа душмнар уъмриз зарарлу.

Гъярхъа вари азадвалин фронтдиз,
Ихъ насларин пак къисматар бадали.
Душну вари игитарин жергейиз,
Гъитудархъа душмнар саркъан жан али.

Зиин шулу партияйн гаф гъарган:
«Азад Ватан гъалиб шулу» кlурайи.
Инсаф адар гъич душмнар из агъдабан,
Зулум, йихуб, гаш'вал халкъдиз туврайи.

Ихъ ляхин ву гъарган дюзуб, гъякъ вуйиб,
Вари халкъар азадвализ хурайи.
Гъамус вахт ву ккидипуз душмандин диб,
Му дюн'айин девлетнак цlа кипрайи.

МУТГАЛИБ МИТАРОВ НАКЪИЩАРИЪ АЙИ УЪМУР

1941-пи йисан немцарин фашистар ихъ ватандин хабарсузди алархъиган, ихъ уълкейин халкъар вари сабси дурариз къаршуди гъудужвну. Гъадму къягъяларин арайиъ дагъустанлуйири лайикълу йишв гъибиснийи. Гъацдар къягъяларикан сар ихъ шаир МутГалиб Митаровра вуйи. Шаир Кафари фронтдин Мурманск шагъриъ кІули гъушу дявйириъ иштирак гъахъну. Шубубпи ражари гъагъи зийнар гъаши шаирикан дявдин инвалид гъахъну. Хъанара дявдиз гъягъюз мумкинвал имдру шаир, багъри Дагъустандиз хъадаркнуну гъюру.

МутГалиб Митаров 1920-пи йисан 23-пи февральиъ Табасаран вилайатдин Гъвандикк гъулаъ бабкан гъахъну. Думу шаир Багъаудин Митаровдин бицІуну чве ву.

Шаири сифте педегогикайин техникум, хъасин партияйин заан мектеб ккудубкІуну, жюрбежюр партияйин ва совет гъуллугъариин ляхин гъапІну: Хив райондин ВЛКСМ-дин сарпи секретарди, Табасаран райондин райком КПСС-дин сарпи секретарди, республикайин Дуланажагъдин игътияжариз гъуллугъ апІбан министерствойин министрди, Дагъучпедгиздин директорди, «Агъювалар» кІуру тешкилатдин референтди, республикайин литературайин музейин директорди, «Литературайин Табасаран» альманахдин редакторди.

Шаирин сабпи эсер 1937-пи йисан «Уъру Табасаран» газетдиъ чап гъапІну. Хъа сабпи шиърарин «Бахт» кІуру гъварч 1954-пи йисан чапдиан удубчІвну.

Думу 1953-пи йисхъанмина СССР-ин писателарин союздин член ву.

Ихъ машгъур шаир лап ахъю къадар шиърарин китабарин автор ву. Дугъан хайлин эсерар урус ва ихъ ватандин миди вуйи халкъарин чІаларизра илтІикІна. Шаири чавра ихъ чІалназ хайлин шаирарин эсерар таржума дапІна: А.С. Пушкиндин, М.Ю. Лермонтовдин ва жара Къавкъаз халкъарин шаирарин.

МутГалиб Митаров Ватандин Ахъю дявдин II-пи степендин ордендин ва, 2005-пи йисан чапдиан удубчІву «Царариъ айи уъмур» кІуру китабдиз туву, Дагъустан Республикайин Гъюкуматдин премияйин сагъиб ву.

Мутлалиб Митагров
**БАБАРИЗ РЯКЪЮРА
НИВКЛАР**

Мучу гьул сакит ву йишвну гьарганси,
Апрелин клулариъ мичлал ву гьава.
Анжагъ ялгъуз акв рякьююи цюмгьялси.
Му гьулаз ярхлаан гьилигу вахтна.

Вахтар клуруш духьну айи гьацлишвар,
Вари архаин духьнай вьада вуи,
КкудуркINU адайи мегьел ахълушнар.
Бабарин юквариъ дерд циб адайи.

Йиз хлиъ айи гьясайи абгури жил,
Гьушза узу, цюмгьял, аквнахьна думу.
Лигуруш гьари, чан хьаршликк кивну хил,
Шулу хьуран улихъ ялгъузди деьну.

Клулар хьаърайи дугьу, рибгьури рюкь,
Сефил сузйир кюмгьриан завуз гьаъри,
Уларилан чан рубзури айи нивгъ,
Чан айи-адру бай кIваина хури.

Дийигъза, хьебехьну му бабахъ къаби,
Мурмар апIурай гату гьвалахъ хьайи.
Чан дарих юкIв сабурлу апIуз ккунди,
Бализ дих апIурайи, дявдиъ айи:

«ЮкІв сикин дариз, йишвну никІв гъюрдарзуз,
Рякъюри шулузуз хайирсуз нивкІар!
Хилар гукІниди, шулдар ляхин апІуз,
Жан бай, гъаз рякъюрва, уьлчІюкъси улар?»

Кюмгърихъан лалди сес апІури микІлу,
Гъардин гъвалахъ гатди апІура мурмрар.
Бабу рягъятвал апІурадар дахъну,
Рякъюз гучІури а къурхулу нивкІар.

Гъяркъюбси му гъардиз саб дупну узу,
Гъялак духъну дишла гъудужву йишвлан,
Къаби хилар алдагъу узлан дугъу,
Алдагъруганси хабар жвуван баллан.

Багахъ гъашиган ахсерар ккивру вахтар,
Сикин йихъ дупну, теклиф гъапІза гъардиз.
Гъюр, гъапиза, дявдиан вардин баяр
Ва йиз кІван дуст вуйи яв байра аьзиз.

Дугъридан, узу бабаз гъапІза кучІал
Жара имдад, сарун чара адрури,
Ккаарцуз ккунди баб, апІури гаф-чІал,
Гъардихъан жвуван улар жин апІури.

Даттлин уьџдин сес шули ухди гвачІнин,
Му гъардин ликар ккеркнуну леџфикк мани,
Къяляхъ гъушза, йиз ликар духъну гъагъи,
ЮкІв сефилди хъуркъзу гъулаз йигъ шули.

КІул хиялнаъ, ул уьлчІюбкънуну нивкІ адрур,
Къас'ин дахънийза, ккунди сикин духъну.
Амма гъардин бай, йиз дуст, кагъаз адрур,
Уликк ккархъдиз, дявдиъ ай Ватан уьбхру.

Жан гъагъиди, дерди кади аьзиз кІвак,
Дахъну айза, фикриз гъюри дуст думу.
Гъирият дюбхну, намус кайиган чак,
Фронтдиз гъушур, хуш'валин аьрза тувну...

**Ракник кучну, гвачІнин ухди хулазди
Гъари гъафи гъялак вуди, ялгъузди,
Хъа дугъу гъапи, сесра чан ачухъди,
Чан бай гъафну дупну чахъна нивкІукди:**

**«Ибар кай бачукІ алди, шинель хъади,
Сумплар ярхи, чІулар ади лап цІийи.
Маш уру, учв ягъалди, аьлхъюб кади
Деъну», – гъапи, гъалвин зиин йиз цІийи.**

**«Улар тІаъну ктІатІарцци бализ масан
Лигури айза, гъялак вуди йиз жан.
ИпІруб хайизра улихъна узу чан,
Гъушу дишлади, шулазуз дупну къан».**

**КІул ккалабкъури чан, дубхънайи лизи,
Уларилан рузури нивгъар чІатху,
Ихтилат гъапІу, чаз бай гъяркъънуш фици,
НивкІкан думу хъанара аьхю духъну.**

**Ригъдин нурар архъубси хулаз гвачІнин,
КІваина хури бицІи вахтар балин,
Къаби гъари гъудужвну гъаши ликриин,
Нивгъ марцц апІури, али чан гарцІлиин.**

**КуркІну ккунди чпин улар баярик,
Ккилигура бабар гъира баяриз.
Хаинари цІийир керчри а дяддин,
Хъана зулум апІуз ккунди бабариз.**

**Ккунду гъи гъарсар кас гъавриъ духъну,
КІваълан гъадраъди гъушу гъадму вахтар.
Ислягъвал дюбхну ккунду, гюзчи духъну,
Бабариз дяркъюз сарун пис нивкІар.**

ФУРАРИН ЦЛАР

Мухомедов Мамсуров

Хъадукран кІуларигъ, хябяхъган ва йишвну мичІалди ва бязи вахтари аьхъюдиси вуйишра, гвачІни гъудубчІву мани ригъди вари жанлу апІури шуи. Йигълан-йигъаз ваъ, хъа гъарсаб сьаьтна табиаьт дигиш шулайи. Умунди ккебгъу хъадукру дюн'я шадваларихъди абцІрайи. Чулар-чуллер чру мав илипнайиси вуйи. Дурзнайи хутІларигъ чарар гъалин шули, гъарар яркврари кІаж апІури айи. Сифте вуди хъуркъу ярхи рижв хъайи жангардина лизиди дабалгнайи миркклин жакъвли, хуларин цаларигъ, дарагъну дахънайи гъванаригъ ихтиятлувалиинди, зат дярбкърусичан мукъ апІурайи, шинтІажакъвли хъадукран шадваликан хабар туврайи.

Халкъар: гъацІар хъадукран тумар дурзну ккудуркІбиин, бязидар хъадан гъизгъин ляхнариз чпин алатар гъазур апІбиин, бязидарсан багълар марцц апІбан аьхиримжи ляхнариин ва бистнар кабалгъбиин машгъул духънайи.

Вари халкъар, хъадукар ужуди ккебгъну, хъад ужуб, бегъерлуб, мягъсуларна мейвйир гизаф айиб хъибди, кІури, юкІвар ачухъди, шадди ва хуррамди гъахъну...

Гъамци шад вуди ва уьмриин хурамди айи халкъдин архаинвал саб хабри чІур гъапІу...

Сабдиканра хабар адарди, чпин гъалал зегъметниин машгъулди айи дагъдин гъулаз, чпин гъунши гъуларина, хабарсузди жара уьлкйириан дуфну, рукъан палат алабхънайи къушмари гъюжум гъапІну, кІури, хабар гъюру. Думу чапгъунчи къушмари, инсафсузди гъулар-хулар цІихъна тувра, малар-марччар тадагъура, инсанар йивну

йихура, хпар-шубариз зулмар апІура кІури, хабар шулу.

Гьамцдар хабрар чпихьна гьурукьган, гьулан агьалйириз ачухъ гюзел хьадукар дар, аку дюн'я мучІу гьахьну; апІру ляхинра уьлдюдубгъри гьабши. Инсафсуз душмандиз аькъси вуди дяви дубхну ккундийи. Гьацц даршиш зегьмет зигуз сарун вахт имдаи, я файдара адаи. Вардари, хилиъ яракъ бисуз шлудари, чпиз зулмар апІуз дуфнайи жара уьлкйирин тІарашчйириз аькъсиди гьудужвуб къатІи гьапІу. Эркек агьлар вари, чпин яракъарра гьадагьну, хизан-кюлфетариз «баркалагь» дупну, имбу гьуларин агьалйирихъди сатІи духьну, душмандихъди дявдиз гьушу...

Чпин абйир, чвйир-жилар дявйириз гьау дагьлу дишагьлйиризра гьирагьдиъ дийигьуз ккунди адаи. Ватандин жилар душманди ликрикк ккирчрайиган, вари жилижвувар дявйириз душну айиган, хпаризра архаинди гьузуз ккундаи. Дурарира душмандиз аькъси вуди дяви гьабхуб мясляаьт гьапІу. Дявдин палтар алахьундаршра, женган яцІаз чиб гьушундаршра, гьарсари чан гьулаъ, хулаъ женг гьабхуб къатІи гьапІу.

Мягьял-мягьялди гьварч шули, дурари фициб женг гьабхуруш мясляаьтар апІури гьаши. Саб гьулан дишагьлийир гьамциб мясляаьтнахьна гьафи: душман гьулазди дуфну, гьулаъ лицу ва гьул'ан жара гьулаз гьягьру рякьяр гьадатІуб. Хъа фици гьадатІну ккунду? Эгер цалар апІури гьашиш, хпари гьапІу бицІи цалар фу вухъа аьхю гьалйирна-барйир рагьрудариз?

Дурарин улихъ дийигьубра кьурхулу вуйи. Дурари чпин улихъ фуж гьахьшра, турихьна-гьилинжихьна туври гьахьну. Душмандиз гьамусдиз зат хабар адру аьмал адабгьну ккундийи. Думу аьмалра чпин ватан ккунди дагьлу дишагьлйири адабгьу.

Хябяхъган хпар гьварч духьну, гьулан багахьинди гьюру рякьбюъ дерин ичІар адатІу. Гьац-

дар дерин ичІар гьулан кючйиригьра ва гьулан гьирагьаригьра адатІу. Хъасин гьадму дерин ичІар дярякьрусси, аьгью даршлусси, зиълан руг алдабхьну, жилчан айибси дюз апІури, элекури гьахьну. Гьацдар ичІар гьадмукьан гизаф адатІниийики гьулан кючейин ва гьулан багарихъ хъайи вари рякьяр гьадму ичІари гьадатІу.

Чпин улихъ гъахъу гъулар-хулар ккидирчну, тІарш дапІну, душмандин къушмар гъамуну гъулазди рякъюу учІву. Чпиз аькъси вуди къушмар-ра алалахъди, гъялакди ва фурслуди гъюрайидар, мулар саб дупну чибра, гъяйвнарра ичІариъ ахъуз хъюгъру. Рякъяр адру чІурдиланмина гъулазди гъюз хъюгъиган, гъулан кючйириъра гъацисдар ичІариъ ахъри, душмандин къушмар талаф хъуз хъюгъю. Чпин бицІи улдарихъан, цаларихъан жиниди лигури айи дагълу дишагълйирин юкІвар, душман гъамци пуч шулайиган, шад шули хъанара гизаф ва дерин ичІар адатІуз рюгъламиш шулу. Гъаму гъулан хпарин гъунарлу аьмли ад вари гъулариз рабгъуру. Вари гъуларин хпарира, гъамрарихъан ибрат дибисну, рякъяр-кючйириъ, чІатар-чІурариъ гъамцистар ичІар апІури, аьгъю даршлуси элеркури гъахъну. Душмандин къушмар сарун варишвариъ ичІар-фурариъ ахъри цІибди пуч шули гъахъундар.

Гъамци, ихъ къягъял дишагълйирин аьмалниинди ва зегъметниинди, душмандин къушмарихъан хайлин гъулар ва хулар къутармиш гъапІну.

Душмандизра, чпиз аькъси вуди неинки азадвал ккуни ва чпин азадвал тадабгъуз гъидритру узден халкъдин къушмарилан гъайри, чпин ликарикк ккайи жиларра чпиз аькъси вуйиб аьгъю шулу.

Къягъриман табасаран дишагълйирин му гъунарнакан варидариз мялум шулу ва дурарин аьмалдар ад варишвариъ рабгъуру.

Гъаму гъунар ва гъаму гъагъи йигъар кІваин гъитну ккундийи. Думуган тарихдин китабар дикІрудар адайи, гъидикІишра мавгъуматчйири дурар пуч апІуйи. Гъацци вуйиган халкъди арайиз гъабхи гъунар гъюз имбу наслариз аьгъю хъпан бадали гъванар-цаларик, гакІвларик накъишариинди улупури гъахъну. Дицдар накъишар ихъ йигъаризкъан гъузна. Хъа дишагъ-

лйири чпин къягъриманвалин тарих мурслариинди биклѹб ва рангариинди хъпалгуб мясляат гъапнйи.

Дугъридан, чпин гъадму ичлар аплѹри, штар урзри фурагъадатлѹри йигъар-йишвар кѹваина хури, дурар халачи убхуз хъюгъру. Халачи убхури, жюрбежюр рангарин мурслариинди биргъил гъидипури, сифтейин гъирагъдик гугар кахъри, гюзел дагълар, кюкйирна уклар-кѹажар кѹваина гъафиган, дагълар лизибди улупури, кюкйирна уклар-кѹажар жюрбежюр рангарин мурсларин накъишариинди улупури гъахъну.

Хъа думу гъирагъ ккудубкѹну, дитлѹан ахъюсиб гъирагъдин рангнан мурслариинди дифар алдру хъадукран завар, хъа уьру, элвен, укѹуну-диркъи ва чру рангнан мурсларин гугари бегъерлу мягъсулар битмиш шулайи хутлѹар, чпиъ гъар жюрейин ничхрар лицури шлу хърар, гъярар улупну.

Хъа халачийин асас вуйи къялаъ дурари жюрбежюр накъишариинди сабшвнуб жюре фурагъ тѹаъну. Думу фурагъ

бязидар бицѹидар, къяб-шубуб жергейиндар, бязидар ахъюдар, сабшвнуб жергейиндар тѹаъну.

Фурарин гъирагъарихъ сакѹал дарувал, жюрбежюр ахъювал улупурайи сабшвнуб илдицу ва хътицу накъишарра, хъа чан асас гизафси мучлѹ ранг вуйи фуригъацѹ къялаъ деринвал, шидна батлѹр улупуз ккунди, бацар кайидарстар накъишар тѹаъру.

Душмандийин вуйи чпин гъалибвал улупури, халачи гъар жюре рангариинди хъпалгури, албагури шад аплѹру. Чпин кѹваъ гъамцисдар фикрар ади гъубху женгнан тарих мурсларин гугариинди биклѹз ккун гъабши дишагълйири гюрчег халачи яратмиш гъапнѹ. Гъадму халачийиъ чпин фикриинди чпи гъубху женг улупуз ккун гъабхъну ва чешнейиз «Фурарин цѹар» дупну ччвур тувну.

Фила вуш ухди халкъари гъубху женгнан тарих дишагълйири чпи яратмиш гъаплѹ ляхниъ тѹапнѹ. Халачийрик кау Фурарин цѹарну ихъ заманайин йигъарира абурлу йишв бисура.

Дяви ккундаръуз
Шомиль **Ж**ъазиев
Иипа узуз,
Йиз багъри жалкъ...

Йипа узуз, йиз багъри халкъ,
Аьсрариъди яв пашман Накъ
Фици уву дараскъал рякъ къкадапӀнуш...

Йивбарихъан, инсаф адру,
Дердериккан, гъарзар чӀаркӀру,
Фици уву сагъди юкӀвар къкадагънуш...

ИчӀ-гъум айи рякъяриъди,
ДутӀуркӀнайи миграриъди,
Удубуз гъидрибтди гъич саб цӀадалкъан,

Увуз айи аькъюл, гъир'ят,
Ягъ, намус ва рюгънан къувват,
Фици гъийиз саламатди адагънуш...

Фу вуйи, алархъган душман,
Гъагъар ахю шлуган дерднан,
Къувват тувуб даималу женг гъабхуз?

Фу гъабхъунвуз кюмек апӀруб,
Ригъдира алабхъган кӀаруб,
Вягъши девриз машна-машди дийигъуз?

Ва гъибгъуз гъирибшвси Къаркъул,
Жаваб туври, хъапӀри чан кӀул:
– Сабур! Сабур! Сабур!

Бай

ГЪЮРАДАР

Турлявьяног Аеланов

Багъри бабхъан бай гъдучІвну,
Бабаз ялгъуз ужагъ дипну.
Ихъ ватандин намус уьбхру
Гъати дявдиз думу гъушну.

Улихъди шад хизан абгу,
Маниди имдар гъи думу.
Абин ужагъ мичІал гъабхъну,
Душваъ дявди фигъан ипну.

Бали хул'ан удучІвруган
Гъапний: «Дада, махъан пашман,
Яв назук юкІв мапІан гъариб,
Къяляхъ гъюрза духъну гъалиб».

Баб лигура ярхла рякъюз,
Умуд кади велед рякъюз.
Гъулаз дуфна ислягъ йигъар,
Амма хулаз бай гъюрадар...

ДЯВИ

Дяви кѳуру гафнан мяна –
алчагъ'вал ву, ибшри няна.
Дяви уьзур ву душмнарин –
уьмрарик цѳа кипрайдарин.

Манишинси, аьхьюшин шул,
ва, женнетси, жегьеннем шул.
Гафаригъ гаф – вартѳан хявиб,
ву чав дяви, цѳин мелз айиб.

Шулдар, кѳур, дявйирин аьхир,
аькьюл адру ксари кяфир.
Лигру улар ургру дяви,
юкѳварик цѳа кипру дяви.

Дявди гьялеуз апѳур вари,
алиб жил'ин мани, багъри .
Гъалибвал бахш апѳур зарбди,
чав ккабгъиган, тюнт гъабхьибди.

Инсаният шуз архаин,
маѳанайчва дявйир гъизгъин.
Юкѳвар ацѳну ширинвали,
жил'ин гъитай халкъар вари!

„КАТЮША“

Кюкю адабшвний вичар-жихрари,
нирарилан дифар гъушнийи.
УдучІвуйи нирихъна Катюша,
Гъирагъдихъна ягъли, маш кайи.

УдучІвурѳ апІуйи мяълира,
Гъумрал чюлин ругъу люкъракан.
Чаз ккун гъахъи, анжагъ, сар гъадгъвакан,
Чав шлин кагъзар гъюрхнуш, гъадгъвакан.

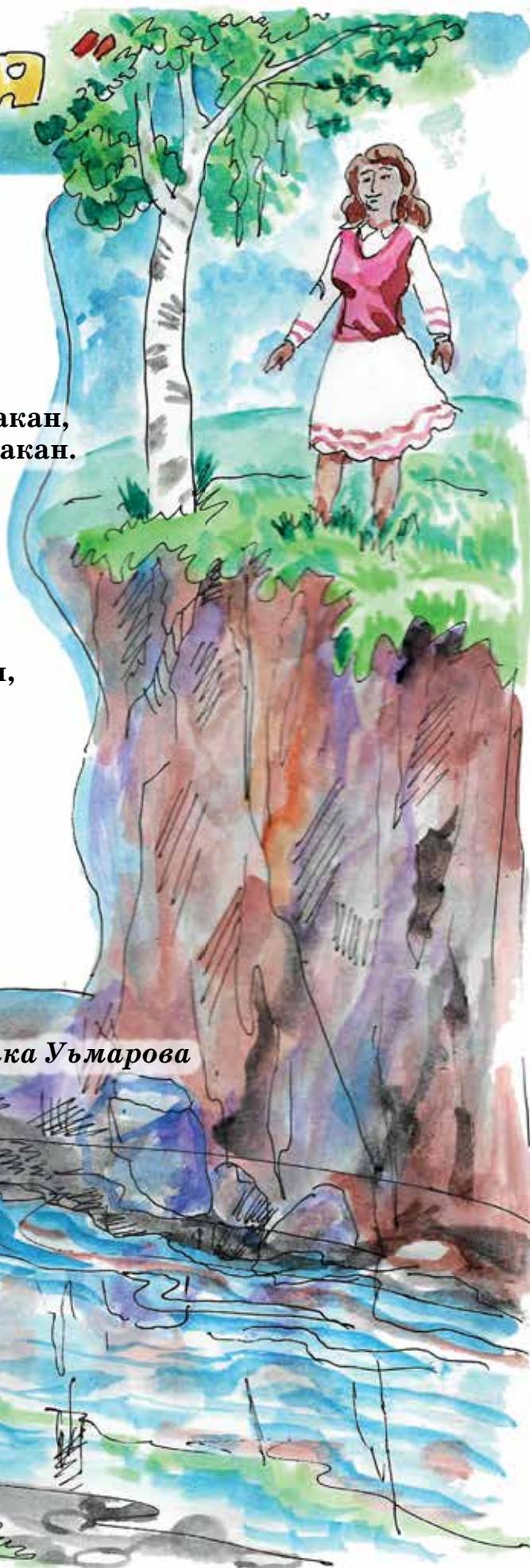
Гъей мяъли, шуру апІури айи,
Аку ригъдихъди тІибхадава,
Ва эскриз, сяргъятар уърхюрайи,
Катюшайин саламар йипа.

Гъит дугъу, багъри риш кІваин гъитри,
Ебхъри, фици мяъли апІураш.
Гъит дугъу, уьбхри ихъ жил гирами,
Ккунивал уьбхюр Катюшайи.

Кюкю адабшвний вичар-жихрари,
Нирарилан дифар гъушнийи.
УдучІвуйи нирихъна Катюша,
Гъирагъдихъна ягъли, маш кайи.

УдучІвуйи нирихъна Катюша,
Гъирагъдихъна ягъли, маш кайи.

ИлтІибкІур Гюлбика Уъмарова

КЪВАРНИИР

Гъийибгъурзуз вахтарик, му эскрар ихъ,
Майднариан дарфидар дявйирин:
Багъри жилиъ фила-вуш дахъундарихъ,
Хъа илтIикIний лизи къарнийириз.

Текрар бенд:

Ва тIирхура вахтарилан гъамусра,
Ухъуз чпин сесер багъиш апIури.
Гъаддиз, вахтарик пашманди ухъура
Кжебехъурхъа, завариз лигури.

ТIибхур-тIибхур завуъ рамаг эбгнайиб,
Хябяхъ шлуган рябкъруб дифрягъ, нурси.
Ва рамагнягъ гъубзу йишвра жибсисиб,
Белки, вушул узуз гъибтну айиб.

Текрар бенд:

Йигъ улубкъган, къарнийирин рамагси,
Гъациб укIу мучIушназ тIирхарза.
Зав'ан ччвурар йитIурайи, ничхрариси,
Гъузкъандариз жил'ин, дих апIарза.

Текрар бенд:

Гъийибгъурзуз вахтарик, му эскрар ихъ,
Майднариан дарфидар дявйирин:
Багъри жилиъ фила-вуш дахъундарихъ,
Хъа илтIикIний лизи къарнийириз.

ИлтIибкIур Гюлбика Умарова

Гъалибвал

Гъалибвалин йигъ ухъхъан ярхлаъ айиб,
Ва ктубшву цин, агалси, ебцурайиб.
Манзиларра дургну а бушуругди,
Ва гъаму йигъ багахъ гъапгча, удукъси.

Текрар бенд:

Ву йигъ гъалибвалин, баргин ниъ хъайиб,
Ву му машквар, чивалар цухи дубхънайиб.
Ву му шадвал улариин нивгъ алиб,
Ихъ Гъалибвал! Ихъ Гъалибвал! Ихъ Гъалибвал!

Йигъар-йишвар мартеновдин пичарихъ,
Ихъ Ватандин нивкI шулдаи уларихъ.
Йигъар-йишвар пис женгариъ гъауйи,
Ва гъаму йигъ багахъ гъапгча, удукъси.

Текрар бенд:

Салам дада, дуфну адарча вари,
Жаргъуз ккуний чиг'ин гъяцли ликари.
Гъац -Дюн'яйин, ккадапгунча, гъацI-Жилин,
Ва гъаму йигъ багахъ гъапгча, удукъси.

Текрар бенд:

ИлтIубкIур Гюлбика Уъмарова

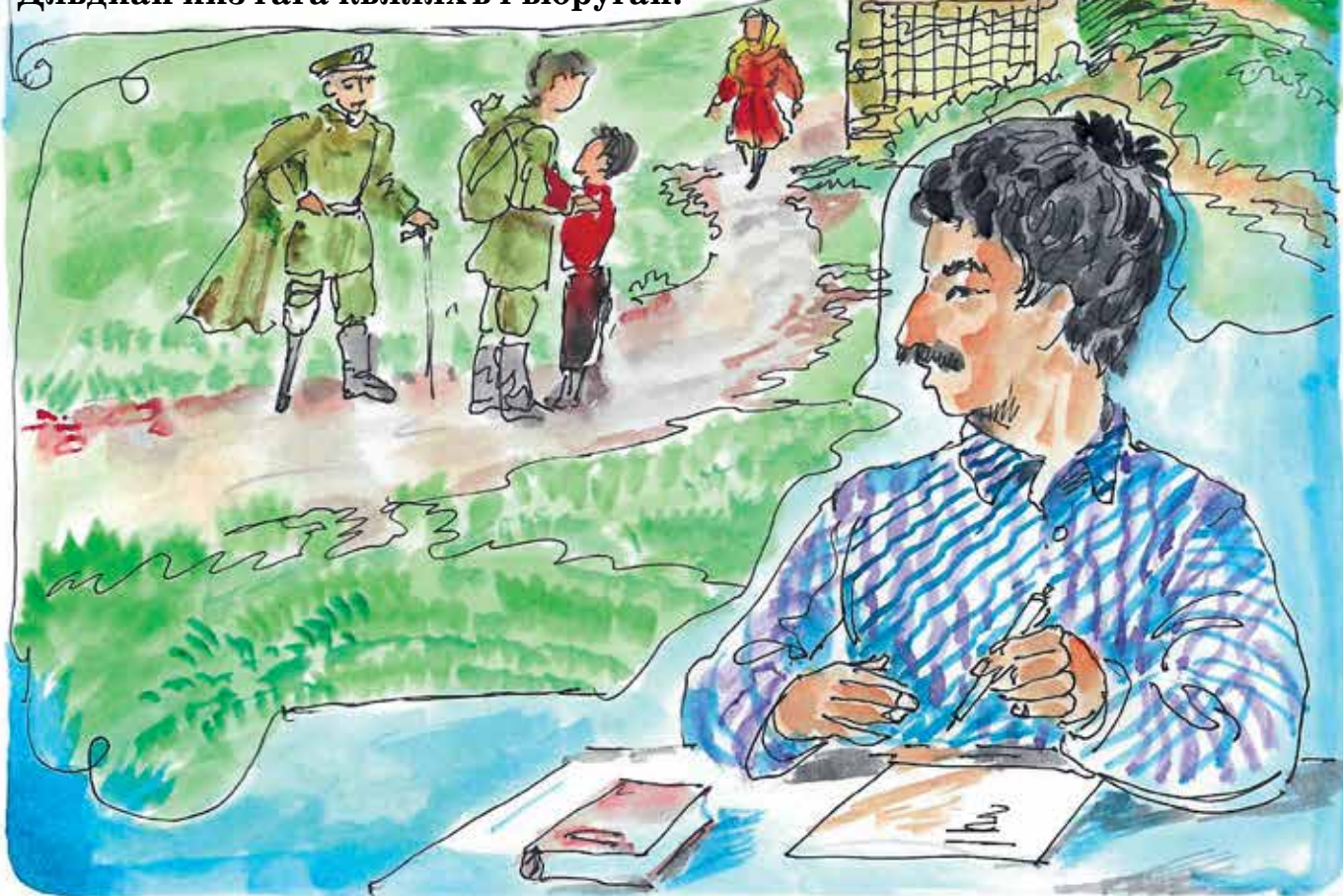

Дявдиан Йиз Гага Къяляхъ Гъюруган

Гага дявдиан гъюруган, гардандиъ
Архъундарза дугъан, жаргъну хабариз.
Деундарза гъвалахъ, шаду гаргарси,
Гагайикан «ктибтуйи» йиз дадайиз.

Тувундарза шид булагъдин йиз гъулан.
Хиликк ккучлвну, деундарза чан униъ.
Дявдин къарцлар марцц апуз чан машналан,
Гъабхундарза убзну мичли шид гажниъ.

Илдитундарза я дугъан чекмийир –
Гъагъи ликарилан дявйирин жилгъйир...
Гъахъундарза узу бабкан думуган –
Дявдиан йиз гага къяляхъ гъюруган.

Т ЪАЛИБВАЛИН ЙИГЪ

Сувайнат
Кюребекова

Гъалибвалин Йигъ, ярхла айи думу,
Ктубшву цигъ ритинси ебцѹри гъабхъну.
Гъургу рякъяр, бишируг ва гъати мархъ, –
Му йигъ учхъан шлубси гъапѹнча багахъ.

Текрар шулайи бенд:

Му Гъалибвалин Йигъ, тѹаѹм хъайи бартин,
Му машквар ву, лизи гъапѹ кушар кѹлин.
Му ву шадвал, улар'ин али ишигъ,
Гъалибвалин Йигъ!
Гъалибвалин Йигъ!
Гъалибвалин Йигъ!

Йигъра, йишвра кархъну мартендин пичар,
Ихъ Ватанди уълчѹюкѹндар зат улар.
Йигъра, йишвра цѹин убгъури ашра мархъ
Му йигъ учхъан шлубси гъапѹнча багахъ.

Аъзиз дада, вари гъафдарча къяляхъ!
Ккуний гъацѹли ликарди жаргъуз чигрягъ!
Гъацѹ Европа ккадапѹнча, гъацѹ жилин,
Учхъан шлубси багахъ гъапѹнча му йигъ.

Илтѹибкѹр Сувайнат Кюребекова

АРБЕНТАИЪ ААДАЙИН ЯДИГАРИЖЪ

1.

Гъвандин нивгъар крузура
 Яв машнакан,
 Либхурайси гъибгъразуз
 Ашра гъвандиъ,
 Яв юк'в...
 Къарнийирин ц'ар
 Тибхура яв багъхан,
 Абгури чпин
 Фила вуш гъудубгу мукъ...

Му къарнийир хътагъдар ву,
 Дада, увхъан
 Гъаних дявди...
 Дурсидар сарун дурар
 Му жилин,
 Дубхъну айи ифдиан.
 Анжагъ ярхлаз т'ирхидар
 Дурар увхъан.
 Гъузди гъарган
 Даим зийнарсин к'ваин...

2.

Сар дишагъли,
 Биц'ириз айи гъагъдиъ,
 Дийигъна яв багахъ,
 Ап'ури икрам
 Яв суратназ,
 Ибтнайи
 Гюмбтиъ гъвандин,
 Яв нивгъариз гъвандин.
 Шули адру кам.

Хиялар ву дугъан
 Явси сикинсуз –
 Фици лигур
 Велед чан,
 Арц'ган улар,
 Му дюн'айиз,
 Дубхъну айи рягъимсуз,

Фици дугъу
Алдагъур сабпи гамар,
ЮкІв дюбгънайган жилин,
Зигбу дерд, суза...

3.

Манидарси
Гъиргъразуз,
Дада, нивгъар,
Гъабгъу гъвандиъ
Ибтнайи яв машнакан
Крузурайи...
Гъагъидарси
Гъиргъразуз,
Дада, нивгъар,
Къарнийрин
КІвак кІуркІнайи
Гюллірси.
Хилин гагъар яв.
АцІнайи нивгъари.
Рякъюразуз
Дерин дерднан
Гюлерси.

4.

Аьсрариан
Ебхъуразуз яв ишал,
Чивир вува,
Кадаънашра гъвандикан.
Фукъан вуйкІан,
Дада, нивгъарин яшар,
Крузурайи
Дердлу жилин машнакан...
Гъвандиъ ашра,
Урцрудар ву яв нивгъар,
Яв пак юкІву
Жанлу апІура гъванар.

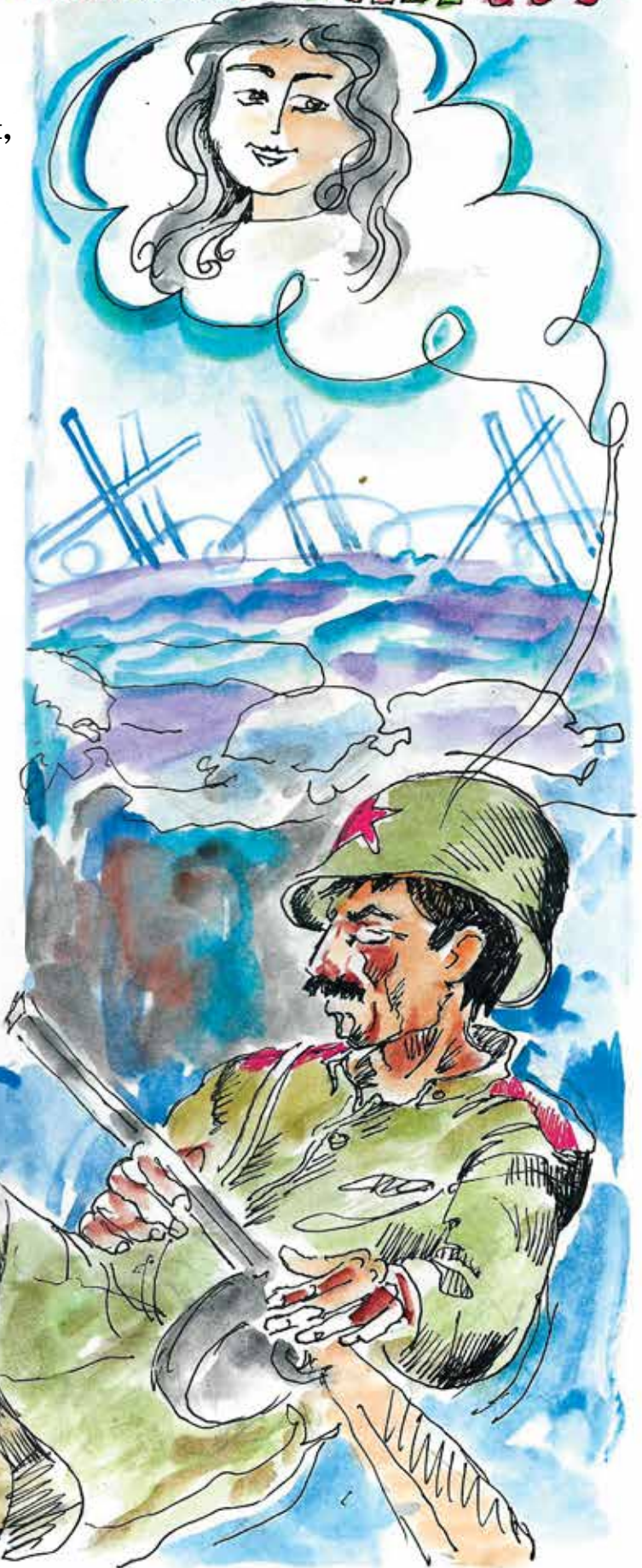
УЪРУ КЮКЪИР... Жоаннубуриат Бъядубов

Уъру кюкър,
хяд ва ца...
Накъвдин гъван
ччвурар кайи.
Кюлихъ гъар
дубхънай гъяцал,
аьхиримжи кляж али.
Убгъура мархъ.
Хъивна микI.
тубчвурар тек кляж.
Анжагъ сар деъна
накъвдихъ, —
сар,
хъа гъвандикк — варж.
Алдатура
гъвандилан
назук, къаби хил,
нивгъ ис шула
гарцIлилан,
гукIниди ву ил.
Ва текрар
апIури а:
«Йиз бай,
аьзиз бай...
дуфназавухъна хъана,
кIваъ ади гъарай».
ДапIну кIул ис,
кккбгънийи
чан ялгъуз сюгъбат
гележегдин
Йигъкан
Ва — фу вуш
Къисмат...

ГЪУРГЪУШМИН ТКИ...

Гъургъушмин тки
КІвахъан гъярѣхну гъубшган,
ГъакІундаршра,
Уъмрин тІагъма гъибтру.
Яв кІван гъарай
Гъвалахъ хъади, дерѣбхъган,
Цухи кІулиз фу жюре
Фикрар гъюру.
Сарна сарди айи вахт ву.
Чюлин къял.
Ерхъурайдар – анжагъ,
Гюлйир «мялйир».
Бизарвал'ан,
Дуфну ашра хуйин гъял,
НивкІуз гъярин
Деъну гъвалахъ аъжалин.
Анжагъ магъа
Улар хъяркъра чиб-чиплан,
Шубуд йигъди
УълчЮкъну адрудар гъич.
Гъахъи дердер
Явашди гъяра кІваълан,
Хъубкъайиз багахъна
Душмунарин лиж...

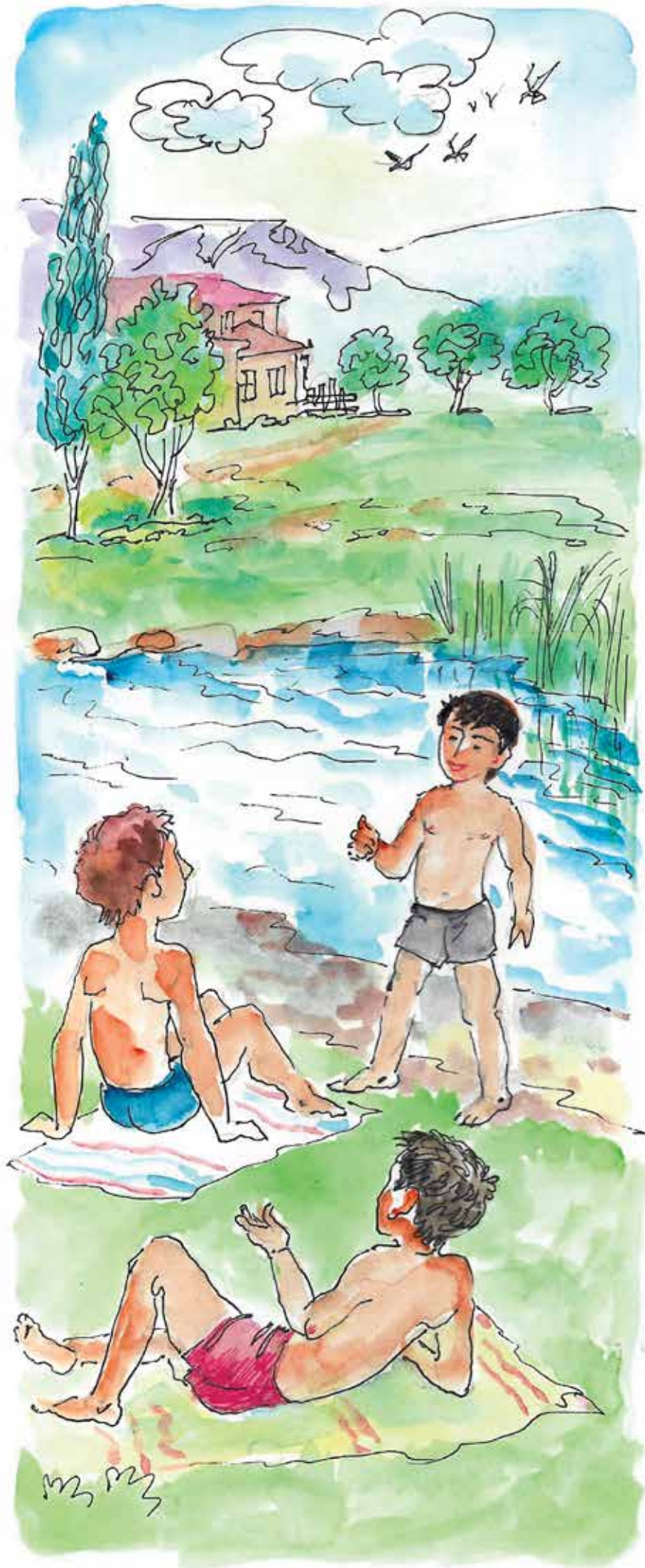
Ширин нивкІуъ
Рякъюра багъри дагълар,
Арфарин сес,
Кюкди ккаънайи хярар.
Ширин нивкІуъ
Рякъюра гюрчег кІалбар.

Ишуз ккунди
нивгъари ацІнай улар.
Аьхиримжи ражну
ГъачІабккнуну чан хил,
Тувра увухъна
Аьхю дару кагъаз,
Жин апІури чан нивгъар
ШипІну шалин,
Фу-вуш пуз ккунди,
Дийигъну а къаназ.
Аьхир магъа
Адахъну дугъ'ан гафар.
Хъархъну хабахъ,
Жин апІурадар нивгъар.
Ва кІури а:
«Ккилигурза,
Анжагъ гъач,
Гъурукъубси, узуз гаф ча
БикІуз кІаж»...
Сабпну хъиргу.
ГъутІубкІну сабсан снаряд...
Нубатнан тки
КІвахъан гъярѣбхну гъубшну...
Шли-вуш гъапну:
«Гъялак йихъай дивуз гъяд,
Гъалибвалихъна.
Гъамус ихъ нубат ву»!..

ГЪАЛИБВАЛИН ЙИГЪ 75 ЙИС

Соколёнок Плази

3/2020

май – июнь

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель:

Министерство информатизации, связи и массовых коммуникаций Республики Дагестан.

Регистрационный номер

серия ПИ №ТУ05-00413 от 22.04.2019 г. выдан управлением Роскомнадзора по Республике Дагестан.

Издается с января 1990 г.

Руководитель – главный редактор

М.М. Ахмедов

Редколлегия:

А.Исмаилов (зам. гл.редактора)
Т.Зургалова (ответ. секретарь)
Ф.Султанова (редактор выпуска)
П.Асланов
Г.Омарова
Ш.Шахмарданов
С.Кюребегова
А.Абдурахманов
Э.Ашурбекова

Художественный редактор З. Даганов

Технический редактор Т. Лузина

Художник номера М. Муталибов

Фото на обложке З. Ахметовой

Формат 60x84 1/4
Бумага офсетная.
Уч. изд. л. 3,74.
Уч. печ. лист 3,26.

Выход в свет 16.06.2020 г.

Тираж 371 экз.

Заказ № 558.

Типография:

ООО «Издательство «Феникс-пресс».

Адрес типографии: 367018, РД
г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель: Государственное бюджетное учреждение Республики Дагестан «Редакция республиканских литературных журналов «Соколенок» и «Литературный Дагестан».

Адрес редакции и издателя:
367000, РД, г. Махачкала, ул. Даниялова, д.55.

Электронный адрес редакции:

litdag@mail.ru

Табасаранский язык.

Индекс: на год - 31170,
на полугодие - 78433.

Цена свободная.